

Короткий опис навчальної дисципліни

«АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ»

Спеціальності	222 «Медицина», «Стоматологія», «Медична психологія»
Освітній рівень	другий (магістерський)
Термін вивчення (курс)	1, 2 курси
Форма навчання	денна, заочна
Кафедра	соціальної медицини та організації охорони здоров'я

Короткий зміст дисципліни: навчальна дисципліна «АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ» є одним із невід'ємних компонентів етичного регулювання навчального процесу та наукової діяльності в Україні та світі, підняття престижу українських ВНЗ та їхніх випускників з метою визнання їхніх досягнень в Україні та за кордоном. Йдеться про сукупність етичних принципів та окреслених міжнародним, українським законодавством правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень; забезпечує неухильне дотримання академічної доброчесності педагогічними, науково-педагогічними та науковими працівниками передбачає: обов'язкове посилання на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право; надання достовірної інформації про результати досліджень та власну педагогічну (науково-педагогічну, творчу) діяльність; контроль за дотриманням академічної доброчесності здобувачами освіти. Дисципліна закладає студентам фундамент для подальшого засвоєння ними знань з профільних теоретичних і клінічних професійно-практичних дисциплін, що вивчаються відповідно до навчального плану, що передбачають викладання дисципліни з формуванням умінь застосовувати знання з «АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ» в процесі подальшого навчання, а також у професійній діяльності. *Основними завданнями вивчення «Академічної доброчесності» є ознайомлення студентів з новітніми розробками в Україні та світі в галузі етичного регулювання освітньої та наукової діяльності, принципами міжнародного права медико-біологічної діяльності як майбутнього фахівця. Очікуваним кінцевим результатом, отримуваним здобувачем вищої освіти внаслідок засвоєння ним навчальної дисципліни «АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ» є засвоєння основних принципів академічної доброчесності, правила їх дотримання; засвоєння основних засади інтелектуальної власності, суть плагіату та технік, які*

використовуються у світі з метою протидії зловживанням у сфері наукового пізнання.

Орієнтовний перелік тем навчальних занять:

Теми лекційних занять:

ТЕМА 1. Основні поняття, підходи та завдання дисципліни «Академічна доброчесність».

Академічна доброчесність - сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень. Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти, педагогічними, науково-педагогічними та науковими працівниками. Використання ідей, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право; надання достовірної інформації про результати досліджень та власну педагогічну (науково-педагогічну, творчу) діяльність; контроль за дотриманням академічної доброчесності здобувачами освіти.

ТЕМА 2. Академічна культура, академічна доброчесність – соціальний капітал та престиж сучасного університету.

Академічна культура й етика у вищій освіті. Нерозривність принципів академічної свободи і відповідальності; прав і обов'язків усіх учасників навчального процесу. Інтелектуальна свобода. Доброчесність викладача та адміністрації як передумова доброчесності студента. Academic Integrity (академічна порядність; академічна цілісність) через поєднання фундаментальних цінностей: чесності, довіри, поваги, справедливості, відповідальності. Бухарестська декларація етичних принципів вищої освіти у Європі (прийнята Міжнародною конференцією з етичних та моральних аспектів вищої освіти та науки в Європі, вересень 2004).

ТЕМА 3 Плагіат в освіті: походження, причини та шляхи подолання

Плагіат, як порушення авторського права та крадіжка інтелектуальної власності. Розуміння плагіату з античності. Encyclopedia Americana, в основі плагіату – присвоєння авторства певного твору; використання однакових тем та ідей є основою наукового дослідження та творчості, «запозичення» оригінального методу їх дослідження і опрацювання. Закон України «Про вищу освіту», «академічний плагіат – оприлюднення (частково або повністю) наукових результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження та/або відтворення опублікованих текстів інших авторів без відповідного посилання». Умови і причини «епідемії плагіату» в Україні. Університетські положення про запобігання плагіату.

ТЕМА 4. Академічна культура в університеті: на прикладі університетів Сполучених Штатів Америки та країн, що входять до європейського освітнього простору.

Цінності та цілі вищої освіти. Дослідження щодо дотримання засад академічної доброчесності та виявів академічної нечесності в університетах. Дослідження Центру академічної порядності (*Center for Academic Integrity*) у США та інші. Соціологічні опитування, статистичні дані; порівняння даних опитувань в українських ВНЗ з європейськими та американськими. Висновки щодо рівня академічної культури та основних проявів академічної нечесності, які належить подолати в українських ВНЗ.

ТЕМА 5. Інтелектуальна власність та ймовірні форми її порушення. Формування академічної культури.

Поняття інтелектуальної власності (як аналогу до матеріальної власності) від доби Просвітництва до сьогодення. Інтелектуальна власність у постіндустріальному й

інформаційному суспільстві. Авторське право: від першого закону про авторське право («Статут королеви Анни» в Англії у 1710 р. закріпив за автором виключне право на опублікування свого твору протягом 14 років) до сьогодні. Міжнародні договори із забезпечення авторського права, чинні на території України: Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів (вперше прийнята 1886), Всесвітня конвенція про авторське право (прийнята в Женеві 1952 р.), Договір ВОІВ з авторського права (1996), Римська конвенція про охорону інтересів виконавців, виробників фонограм і організацій мовлення (1961), Договір ВОІВ про виконання і фонограми (1996) тощо.

ТЕМА 6. Правове регулювання авторського права в Україні у різних галузях життя: механізми і проблеми впровадження.

Українське законодавство про інтелектуальну власність (Закон України «Про авторське право та суміжні права» (2007); Закон України «Про вищу освіту» ст. 69 «Права інтелектуальної власності та їх захист»). Різноманіття об'єктів авторського права: наукові тексти, літературні твори, музичні твори, драматичні твори, твори образотворчого мистецтва, кінофільми і аудіовізуальні твори, архітектурні роботи, комп'ютерні програми тощо. Можливості й правила використання інтелектуальної власності: копіювання для особистого користування, цитування з належним покликанням на оригінал, фотокопіювання для дослідницького використання тощо. Концепція «суспільного надбання»: як можна використовувати оригінальні твори («На старому полі рік за роком зростає нове зерно; зі старих книг, во славу Бога, нам знання нове дано» (Джеффри Чосер, англійський поет XIV ст.)).

ТЕМА 7. Кодекс професійної етики: поняття та юридичне значення.

Професійні кодекси як транслятори фундаментальних моральних принципів в усі сфери професійної діяльності («Моральний кодекс чи «корпоративні етичні програми» є збіркою моральних норм та настанов, що стимулюють прийняття певних рішень та виконання конкретних дій у стосунках з іншими людьми в рамках професійного середовища» (Герхард Зега)). Кодекси професійної етики = формування корпоративних правил: від Клятви Гіппократа до сучасних професійних кодексів; їхні завдання та імперативи; гуманітарний вимір; балансування між мораллю та правом. Сучасні вітчизняні й зарубіжні професійні кодекси (приклади): Етичний кодекс членів Фулбрайтівського товариства України (2008); Етичний кодекс ученого України (2009), Кодекс наукової етики (проект, 2005); «Положення про професійну етику» Американської асоціації університетських професорів (1966, 1987 (зі змінами)) тощо. Положення університетів щодо регулювання етичних норм; кодекси честі університетів; правила поведінки студентів: приклад американських вишів. Кодекси честі українських вишів. Формування партнерства «студент – викладач», «студент – студент», «студент – адміністрація» через нерозривність прав і обов'язків сторін. Моральне засудження чи юридичні наслідки порушення – що важливіше? («Важливим є не Кодекс честі як такий, а процес обговорення та зусилля, які докладаються для створення середовища академічної чесності та взаємної довіри» (Дерек Бок, президент Гарвардського університету, 1971–1991)).

ТЕМА 8. Наукове мовлення. Робота з текстами та оформлення посилань на них. Культура спілкування у традиції академічної доброчесності.

Стилі сучасної української мови (науковий, діловий, художній, публіцистичний, розмовний); сфера застосування, мета, мовні засоби. Мовні засоби наукового стилю (підстилі: науково-популярний і науково-навчальний): використання наукових термінів, таблиць, схем; оперування абстрактними поняттями; використання цитат; логічна послідовність; однозначність; аргументованість викладу; уживання складених речень тощо. Усна й писемна форми наукового стилю. Наукова лексика; фахова мова (= підсистема мови, в якій використовують термінологію та інші лінгвістичні засоби, призначена для запобігання неоднозначності спілкування в конкретній предметній галузі (ДСТУ 3325-96)). Культура мовлення, мовленнєвий етикет як компонент комунікації. Опанування академічним письмом,

комунікативними навичками як необхідна передумова успішного навчання, науково-дослідної діяльності, фахової компетенції, успішного соціокультурного та міжкультурного спілкування.

ТЕМА 9. Міждисциплінарний підхід до формування академічної комунікативної компетенції у студентів. Принципи та підходи до академічного письма.

Основні прояви академічної нечесності - табу в академічному світі: плагіат, заборонена допомога (одержання чи надання допомоги на іспиті, заліку, контрольній роботі, яка забороняється викладачем); використання підручників, посібників, довідкової літератури під час будь-якої з форм контролю, якщо це не передбачено її умовами; списування та передавання своєї роботи для списування іншим; передача та одержання відповідей перед іспитом; використання підставної особи для відповіді, іспиту тощо; подання результатів групової роботи, якщо роботу замість групи виконала одна особа; подача як своєї роботи, написаної іншою особою; написання роботи на замовлення; підробка результатів дослідження; хабарництво. Методи запобігання академічної нечесності; моральний осуд. Західний досвід покарання за нечесність: від перездачі іспиту, переслуховування курсу і переписування роботи до виключення з університету. Що важливіше: покарати чи пояснити, обговорити і створити умови для недопущення у майбутньому?

ТЕМА 10. Формування навичок академічного письма. Робота над різними видами студентських індивідуальних наукових робіт, презентацій, тез, есе. Робота з джерелами. Методика оформлення посилань на використані джерела та літературу. Знайомство з роботою програми перевірки наукових та навчально-методичних робіт на плагіат, яка функціонує в БДМУ.

Плагіат, списування, несанкціоноване використання чужих напрацювань є неприйнятним і жодним чином не толеруються в спільноті. В цілому, академічна доброчесність стосується не лише якості освіти - вона напряду впливає на те, яких громадян виховує система вищої в країні, які цінності закладаються під час навчання в університеті та яким є «секрет успіху» в суспільстві. Чи це важка і наполеглива праця, яка допомагає досягати успіхів як окремому індивіду, так і країні в цілому, чи це обман, шахрайство та сумнівна спритність, які потім стають нормами суспільних відносин і тягнуть країну на дно.

Буковинський державний медичний університету - один з провідних ВНЗ України, які беруть участь в Проєкті сприяння доброчесності в Україні. Самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Теми практичних занять:

Дисципліна «Академічна доброчесність»

ТЕМА 1. Основні поняття, підходи та завдання дисципліни «Академічна доброчесність».

ТЕМА 2. Академічна культура, академічна доброчесність – соціальний капітал та престиж сучасного університету.

ТЕМА 3. Фундаментальні принципи академічної доброчесності. Academic Integrity (Академічна культура й етика у вищій освіті. Нерозривність принципів академічної свободи і відповідальності; прав і обов'язків. Інтелектуальна свобода в освіті та науці.

ТЕМА 4. Плагіат в освіті: походження, причини та шляхи подолання.

ТЕМА 5. Академічна культура в університеті: на прикладі університетів Сполучених Штатів Америки та країн, що входять до європейського освітнього простору.

ТЕМА 6. Основні прояви та форми академічної недоброчесності: списування, надання допомоги під час складання іспиту, написання модульних письмових робіт, тестувань, використання послуг підставної особи, подача результатів роботи, яка виконана іншою особою, за свою.

ТЕМА 7. Методика протидії різним проявам академічної недоброчесності (український та зарубіжний досвід).

ТЕМА 8. Міждисциплінарний підхід до формування академічної комунікативної компетенції у студентів.

ТЕМА 9. Інтелектуальна власність та ймовірні форми її порушення.

ТЕМА 10. Правове регулювання авторського права в Україні у різних галузях життя: механізми і проблеми впровадження.

ТЕМА 11. Наукове мовлення. Стилї сучасної української мови та сфери їх застосування. Мовні засоби наукового стилю.

ТЕМА 12. Наукова лексика, фахова мова. Формування наукового глосарію.

ТЕМА 13. Підготовка до написання академічного тексту. Опрацювання літератури. Роботи з каталогами та онлайн бібліотеками, сайтами, реєстрація на сайтах бібліотек відомих університетів світу. Складання списку літератури до тез (статті). Стандарти оформлення списку літератури та опису різних видів літератури.

ТЕМА 14. Методика написання наукового тексту. Використання в тексті діаграм, таблиць, цитувань, оформлення посилань на літературу, формулювання назви статті. Технічна робота з редактором WORD

ТЕМА 15. Робота антиплагіатних програм (досвід зарубіжних та українських університетів). Знайомства з роботою антиплагіатної програми в Буковинського державному медичному університеті (заняття в бібліотеці).

Перелік компетентностей, здобуття яких буде забезпечувати навчальна дисципліна

У результаті вивчення дисципліни «АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ»

студент повинен знати:

- диференціювати та аналізувати принципи академічної доброчесності;
- ідентифікувати формування академічної культури;
- диференціювати та аналізувати принципи дотримання прав інтелектуальної власності;
- ідентифікувати плагіат;
- сформулювати практичні навички до написання наукових текстів.
- самостійно виконувати навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання;
- викладати свої погляди;
- посилатись на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень, відомостей;
- дотримуватись норм законодавства про авторське право;
- інтерпретувати отриманні знання в повсякденному спілкуванні для формування себе, як особистості та майбутнього лікаря;
- використовувати основні статті медичних кодексів у своїй практичній діяльності;
- володіти законодавчою базою для запобігання етичних та моральних порушень;
- надавати достовірну інформацію про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності;

Студент повинен уміти:

- оперувати категоріями та доктринами;
- використовувати методи самонавчання, шукати, опрацьовувати різні типи джерел;

- скласти план індивідуальної наукової роботи, окреслювати тему, мету, завдання, структуру есе, тез, статті, реферату;
- працювати в програмі Power Point та використовувати текстовий редактор Word, користуватися різними опціями при підготовці презентацій до наукових тез;
- користуватися науковою лексикою в усному та писемному мовленні;
- оцінювати рівень мотивації;
- постійно вдосконалювати свій освітній та загально культурний рівень;
- самостійно виконувати навчальні та наукові завдання;
- правильно працювати з джерелами та використовувати матеріали і напрацювання інших авторів, науковців у своїх роботах, використовувати і дотримуватися правил цитування робіт.

Перелік науково-педагогічних працівників, які забезпечуватимуть викладання навчальної дисципліни:

Доктор історичних наук,
професор закладу вищої освіти
кафедри соціальної медицини та ОЗО

Марія МАНДРИК-МЕЛЬНИЧУК

Завідувач кафедри соціальної медицини
та організації охорони здоров'я
к. мед. н., доцент

Ігор НАВЧУК